herpy

PILEGIFTFRØER

Red-headed Poison Frog

Ranitomeya fantastica

Ranitomeya fantastica er en dagaktiv pilegiftfrø på 20-25 mm fra det nordlige Peru og en af de største i slægten. Den er usædvanlig variabel, og mange former har et lysende orange, rødt eller gult hoved over en sort krop med lyse tegninger. Frøerne er lynhurtige og ofte sky, æggene er svære at finde, og arten egner sig bedst til en holder, der allerede har erfaring med pilegiftfrøer.

Familie: Dendrobatidae Tidligere navn: *Dendrobates fantasticus* Udgivet 15. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**20-25 mm** snude-kloak-længde
Levetid	**5-10 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende og jordboende**
Biotop	**Regnskov**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskab	**Ingen** Opdrættede dyr. Vildfangne dyr kan beholde giften længe
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**40 × 40 × 40 cm** L × B × H til 3 voksne dyr
Temperatur, dag	**21-26 °C**
Temperatur, nat	**18-22 °C**
Luftfugtighed	**70-100 %**
Vand	**Vandskål** dybde 1-2 cm
UVB	**Valgfri**
Kost	**Små leddyr (springhaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Udvikling	**Haletudserne bæres til vand**
Æglægning	**På jorden**
Æg pr. lægning	**3-8**
Klækning	**10-14 dage**
Larvetid	**60-80 dage** fra klækning til metamorfose
Larvefoder	**Alger/planter og færdigfoder**
Yngelpleje	**Vogter æggene og bærer haletudserne**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
IUCN	**Sårbar (VU)**

Hele slægten Ranitomeya står på CITES liste II, så handel over EU's grænser kræver CITES-tilladelser, og du bør kunne dokumentere, at dyrene er opdrættede. EU-bilaget er ikke aflæst i referencetabellen og er derfor ikke angivet.

Om arten

Ranitomeya fantastica er en af de største arter i slægten *Ranitomeya*, men stadig kun på størrelse med en tommelfingernegl. Voksne dyr måler omkring 20-25 mm fra snude til kloak, og hannerne er typisk lidt mindre end hunnerne. Hunnerne lægger æg igen og igen og er derfor tydeligt bredere og rundere end hannerne.

Arten er meget variabel, og navnet *fantastica* er velfortjent. Forkroppen og hovedet er gult, orange eller rødt, mens bagkroppen er sort med grå, blågrønne eller gule tegninger. Dyrene fra Varadero har et skarpt orange hoved, og de oprindelige dyr fra Yurimaguas har et orange hoved med et cremefarvet bånd i nakken. 'Caynarachi' har et orange hoved, som

går over i blågrønt og gult på ryg og ben med sorte pletter eller striber ovenpå. Mønstret varierer også inden for den enkelte form, og formerne holdes adskilt i fangenskab.

Arten blev beskrevet af George Albert Boulenger i 1884 som *Dendrobates fantasticus* ud fra dyr fra Yurimaguas ved Huallaga-floden og er siden flyttet til *Ranitomeya*. Ved en revision af artskomplekset i 2008 blev *R. benedicta*, der indtil da var regnet for en underart, udskilt som selvstændig art. Ved Varadero efterlignes *R. fantastica* af *R. imitator*, så de to ligner hinanden meget. Det er müllersk mimikry: giftige arter med samme advarselsfarver beskytter hinanden, fordi rovdyrene kun skal lære ét mønster at kende.

Hudgift: *R. fantastica* danner ikke selv sin gift. Vilde dyr optager alkaloider fra små leddyr i føden, formentlig især myrer og mider, og lagrer dem i hudens kirtler. Ved Varadero har vilde dyr lidt flere alkaloider i huden end de *R. imitator*, der efterligner dem, men giftigheden er stadig beskeden sammenlignet med de store pilegiftfrøer. Opdrættede dyr, der lever af bananfluer og springhaler, mangler giften, mens vildfangne dyr kan beholde den i lang tid. Håndtér ikke frøerne, og vask hænder efter arbejde i terrariet.

Hannens kald er en høj, summende trille, der gentages i 5-10 sekunder og tydeligt kan høres uden for terrariet. Levealderen i fangenskab er usikker: angivelserne svinger fra 5-6 år til over 10 år.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Udbredelse og levested

Ranitomeya fantastica findes kun i det nordlige Peru, i regionerne San Martín og Loreto øst for Andes. Arten kendes bl.a. fra egnene omkring Yurimaguas, hvor de første dyr blev indsamlet, fra Cainarachi-dalen og fra Varadero. Den er set fra omkring 180 til 1.200 meters højde. Der kendes mange lokale former, som adskiller sig tydeligt i farve og tegning.

Arten er vurderet som sårbar (VU) på IUCN's rødliste. Truslerne er indsamling til dyrehandlen og tab af levesteder, bl.a. til dyrkning af bananer og kaffe. Køb derfor kun opdrættede dyr.

> **Oprindelig udbredelse:** Peru.

LEVESTED

Ranitomeya fantastica lever i fugtig tropisk skov, helst uberørt skov eller ældre sekundærskov. Den holder til i den lave vegetation over skovbunden og jager små leddyr på planterne. Nogle bestande er udpræget træboende, andre langt mindre. Æggene lægges på blade eller i løvlaget, og haletudserne vokser op i små vandsamlinger i planter som bromelier. Arten er afhængig af sådanne vandsamlinger og findes ofte nær vandløb og damme, men den svømmer dårligt.

Klimaet i udbredelsesområdet er varmt og fugtigt hele året. Præcise tal for temperatur, luftfugtighed og en eventuel tørtid i naturen er ikke dokumenteret.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation Læs mere: Opdræt af haletudser

Pasning

TERRARIET

Et par eller en trio *R. fantastica* kan holdes i et terrarie på 40 × 40 × 40 cm. Angivelserne går helt ned til 30 × 30 × 30 cm til 2-3 dyr, men større er bedre. Mange former er træboende og bruger højden.

Indret med et drænlag, en bund, der holder på fugten, og et tykt lag visne blade. Beklæd bagvæggen med kork eller lignende, og plant tæt med klatreplanter og små bromelier. Giv mange æglægningssteder, for arten er kræsen og lægger helst på vandrette flader som overlappende blade på lave planter eller i løvlaget. Sorte filmdåser, der ligger på siden i bagenden af terrariet med åbningen vendt mod bagvæggen og kun en smal sprække imellem, bliver ofte brugt. Springhaler og små bænkebidere i bunden rydder op og er samtidig foder.

De voksne er som regel ikke aggressive, og arten holdes oftest i par eller trio. Det kan dog ændre sig fra dyr til dyr, når de bliver kønsmodne. Vil du holde en gruppe, så giv mindst 4 liter ekstra plads pr. ekstra dyr, og vær klar til at tage et dyr ud, hvis der opstår kampe. Grupper kan med fordel have flere hanner end hunner. Hold kun én form i terrariet, og sæt aldrig forskellige arter sammen, så du undgår krydsninger.

Læs mere: Terrarieopbygning og bioaktiv bund

TEMPERATUR

Hold terrariet på 21-26 °C om dagen og 18-22 °C om natten. Arten trives bedst omkring 21 °C og tåler 18-27 °C, mens temperaturer over 29 °C kan være dødelige. Angivelserne for slægten går op til 25-28 °C om dagen, men varme er under alle omstændigheder farligere end kulde.

Ekstra varme er sjældent nødvendig i en opvarmet stue; lyset til planterne giver ofte nok. Stil aldrig terrariet i direkte sollys, for temperaturen bag glasset bliver hurtigt dødelig. Hold øje med aircondition og radiatorer i rummet, og mål med et digitalt termometer både forneden og foroven. En kølig hvileperiode er ikke dokumenteret for arten.

LUFTFUGTIGHED OG SPRØJTNING

Luftfugtigheden skal ligge på 70-100 %. En god rytme er næsten 100 % morgen og aften og 70-75 % midt på dagen, så terrariet får lov at tørre lidt op mellem sprøjtningerne. Frøerne tåler kortvarigt ned til 50 %, men kun hvis de har rent vand at sidde i.

Sprøjt dagligt, gerne morgen og aften, med osmosevand eller regnvand. Sørg for lidt luftskifte, så der ikke står stillestående luft, der giver mug. Er terrariet for tørt, gemmer frøerne sig og taber sig.

VAND OG VANDKVALITET

En lav vandskål eller en bromelie med vand i bladhjørnerne er nok. Frøerne svømmer dårligt, så vandet må ikke være dybere, end at den mindste frø kan sidde i det med hoved og overkrop over vandet. 1-2 cm er et passende niveau, og skålen skal have en nem vej op. Skift vandet, når det bliver uklart, og brug osmosevand, regnvand eller afkloreret postevand. Padder optager stoffer gennem huden, så brug aldrig sæbe eller rengøringsmidler i terrariet; skyl i stedet med varmt vand.

Haletudser, der tages fra forældrene, holdes hver for sig i små beholdere med rent vand i samme temperatur som terrariet, for haletudser af *Ranitomeya* æder hinanden.

LYS OG UVB

R. fantastica er dagaktiv, og lyset er først og fremmest til planterne. Giv 12-14 timers lys om dagen og mørke om natten. Det er ikke dokumenteret, at arten har brug for UVB. Vælger du alligevel en svag UVB-kilde, så sørg for masser af skygge, så frøerne selv kan vælge.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Grundfoderet er små leddyr. Unger og voksne tager flyveløse bananfluer (*Drosophila melanogaster*), og store voksne kan også tage den større *D. hydei*. Springhaler og små bænkebidere er velegnede, og nyklækkede fårekyllinger og bladlus kan bruges som afveksling. Springhaler er især en hjælp til de små unger. Fodr både voksne og unger dagligt med præcis så meget, at det er spist op til næste fodring.

Bananfluer og springhaler er ikke fuldkost alene, så støv foderdyrene med et vitamin- og mineraltilskud. Følg producentens anvisning, fordi visse vitaminer er skadelige i store doser. Start foderkulturerne, før frøerne flytter ind: arten er afhængig af en stabil, daglig forsyning af små foderdyr.

ADFÆRD OG HÅNDTERING

R. fantastica er dagaktiv, lynhurtig og ofte sky, men mange dyr bliver dristigere, når de yngler. Man ser mest til dem i et tæt beplantet terrarie med gemmesteder. Hannen kalder fra faste pladser, og kaldet er kraftigere end hos mange andre små pilegiftfrøer. To dyr af samme køn kan ende i kamp, og det, der ligner parring, er tit to dyr i strid, for pilegiftfrøer har ikke egentlig amplexus.

Frøerne bør ikke håndteres. Huden er tynd og gennemtrængelig, og rester af sæbe, creme og olie fra hænderne kan skade dem. Skal en frø flyttes, så lok den ind i en gennemsigtig bøtte, eller brug pudderfri handsker. Slipper en frø ud, skal den fanges hurtigt, for den gemmer sig og tørrer hurtigt ud. Hold øje med dyr, der gemmer sig hele tiden, taber sig eller bliver jaget, og flyt dem i tide.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønnene ligner hinanden, men voksne hunner er tydeligt bredere og rundere end hannerne, og det er kun hannen, der kalder. Unger kan ikke kønsbestemmes. Alder ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret for arten; pilegiftfrøer bliver typisk kønsmodne omkring etårsalderen. Den sikreste vej til et par er at starte med mindst fire unger og lade dem finde sammen.

PARRING

Hannen indleder med en høj, summende trille, der gentages i 5-10 sekunder. Er hunnen interesseret, følger hun efter ham rundt i terrariet med en rykvis gang og stryger ham over ryggen, og de går sammen til et roligt sted, hvor æggene lægges og befrugtes. Arten regnes for let til middelsvær at få til at yngle.

Stabil temperatur, høj luftfugtighed og rigeligt foder er det vigtigste. En kort periode med mindre sprøjtning efterfulgt af kraftig sprøjtning og et par store fodringer kan få dyrene i gang. Efter nogle måneders yngel er det klogt at give hunnen en pause, fx ved at fjerne æglægningsstederne en tid, så hun kan komme til kræfter.

ÆG OG HALETUDSER

Hunnen lægger lysegrå æg på en vandret flade, ofte mellem overlappende blade, i løvlaget eller i en filmdåse. Angivelserne for antallet svinger fra 4-6 til 3-8 æg pr. lægning, og boksen viser 3-8. Et par kan lægge æg hver 10.-14. dag, og æggene er notorisk svære at finde. Hannen holder æggene rene og vogter dem, til de klækker.

Når æggene klækker, bærer hannen haletudserne på ryggen, ofte 2-3 ad gangen, til flere forskellige vandsamlinger, fx bromelier eller filmdåser. Derefter er der ingen yngelpleje, og det er ikke dokumenteret, at hunnen fodrer haletudserne med æg. Haletudserne kan godt vokse op i en lav vandsamling i terrariet, men det er sikrest at tage dem fra, når hannen har afleveret dem. Er æggene svære at finde, så giv mange æglægningssteder, og tag haletudserne i stedet.

Hold haletudserne hver for sig i små beholdere med rent vand og lidt løv. Fodr med fint haletudsefoder, knust tørfoder til akvariefisk og alger.

METAMORFOSE

Æggene klækker efter ca. 10-14 dage. Fra klækning til metamorfose går der omkring 60-80 dage. Når forbenene kommer frem, holder haletudsen op med at æde. Sænk vandstanden, læg et stykke kork på vandoverfladen, så den kan kravle op, og flyt den til en beholder med god landdel, når halen er ved at være optaget.

OPDRÆT AF UNGER

De nyforvandlede frøer er små til middelstore efter slægtens mål. Hold dem i en lille, fugtig opdrætsbeholder med visne blade, kork og en lav vandskål. Fodr dagligt med springhaler og de mindste bananfluer, og støv foderet let med vitaminer og mineraler. Springhaler er en stor hjælp i de første uger.

Unger kan gå sammen i en lille gruppe af jævnstore dyr. Når de nærmer sig kønsmodenhed, skal du holde øje med aggression og dele dem op i par eller trioer.

Sundhed og typiske fejl

R. fantastica er ret robust, når temperatur og fugt er rigtige, og de fleste problemer skyldes pasningen:

- Varme over ca. 27 °C, fx fra sol gennem et vindue, giver stress, appetitløshed og i værste fald død. Over 29 °C er livsfarligt.
- For tørt eller for vådt og stillestående terrarie giver tørre dyr, hudinfektioner og mug.
- Foderdyr uden vitamin- og mineraltilskud giver svækkede knogler, især hos hunner, der lægger mange æg.
- Hunner, der yngler uafbrudt, taber sig. Giv dem en pause efter nogle måneder.
- En mager frø uden rund mave kan skyldes for lidt foder, parasitter eller konkurrence. Tjek, at alle dyr får mad.
- Kampe mellem dyr af samme køn. Fjern et dyr, hvis der opstår aggression.

En sund frø har hel hud uden sår eller røde, vattede områder, særligt omkring gattet og på indersiden af bagbenene. Isolér dyret, og søg hurtigt en dyrlæge med forstand på padder, hvis det holder op med at æde, bliver sløvt eller får sår eller hævelser.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.